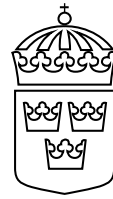

Regeringens skrivelse

2023/24:163

Nationell säkerhetsstrategi

Skr.
2023/24:163

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 4 juli 2024

Tobias Billström

Jessika Roswall
(Statsrådsberedningen)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Regeringen har tagit fram en ny nationell säkerhetsstrategi. Strategin är avsedd att ge en långsiktig inriktning av regeringens arbete med nationell säkerhet och samtidigt vara vägledande för arbetet med nationell säkerhet i Sverige lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

I strategin definieras Sveriges vitala nationella säkerhetsintressen. Ur dessa härleds strategiska nationella säkerhetsintressen som vägleder arbetet med nationell säkerhet inom tre fokusområden: Ett säkert Sverige, Ett tryggt, öppet och sammanhållet Sverige samt Ett motstånds- och konkurrenskraftigt Sverige. Strategin beskriver Sveriges förutsättningar för arbetet med nationell säkerhet och ger en övergripande beskrivning av det aktuella säkerhetsläget. Strategin beskriver vidare de prioriteringar och vägledande principer som ligger till grund för det fortsatta arbetet. Avslutningsvis presenteras regeringens mål och inriktning för arbetet inom de tre fokusområdena.

Innehållsförteckning

1	Förord	3
2	Sammanfattning	4
3	Statens viktigaste uppgift är att värna Sveriges frihet, fred och säkerhet	6
4	Våra nationella säkerhetsintressen	7
5	Våra förutsättningar	8
6	Vårt säkerhetsläge	9
6.1	Omvärldsutveckling och trender	10
6.2	Aktörsdrivna hot	11
6.3	Icke-aktörsdrivna hot	14
7	Prioriteringar och vägledande principer	15
8	Fokusområden	16
8.1	Område 1: Ett säkert Sverige	17
8.1.1	Nato	18
8.1.2	Europeiska unionen	18
8.1.3	Totalförsvaret	19
8.1.4	Hybridhot	19
8.1.5	Ukraina	20
8.1.6	Ryssland	20
8.1.7	Centrala bilaterala relationer	21
8.2	Område 2: Ett tryggt, öppet och sammanhållet Sverige	22
8.2.1	Offentliga institutioner	22
8.2.2	Systemhotande organiserad brottslighet	23
8.2.3	Våldsbejakande extremism och terrorism	24
8.2.4	Parallella samhällsstrukturer	24
8.2.5	Förebyggande åtgärder	24
8.3	Område 3: Ett motstånds- och konkurrenskraftigt Sverige	25
8.3.1	Ledningsförmåga	26
8.3.2	Samhällsviktig verksamhet	27
8.3.3	Försörjningsberedskap	28
8.3.4	Ekonomisk säkerhet	29
8.3.5	Konkurrenskraft	30
9	Genomförande och uppföljning	30
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 juli 2024	31

När regeringen tillträdde för snart två år sedan var det med ett tydligt mandat att ta tag i Sveriges inre och yttre säkerhet. När vår frihet och öppenhet hotas av fientliga krafter – innanför och utanför våra landsgränser – finns ingen viktigare uppgift än denna.

Under överskådlig framtid kommer varje svensk regering att behöva göra samma prioritering som vi gör nu. För det är andra tider som möter oss i dag jämfört med när den förra nationella säkerhetsstrategin presenterades 2017. Inte bara i Sverige, utan också i Europa och i världen.

Det finns två uppenbara hot som formar våra vägval för svensk säkerhet och frihet. Det ena är kriget. Det andra är kriminaliteten.

Samma morgon som Ryssland inledde sin fullskaliga invasion av Ukraina vaknade Sverige och många andra länder med oss upp till en ny säkerhetspolitisk verklighet. Vi befinner oss nu i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. Stormaktspolitikens återkomst, som flera auktoritära stater visar prov på, är ett hot mot den världsordning som har skapat fred och välstånd i decennier.

Samtidigt har en systemhotande organiserad brottslighet vuxit fram i skuggorna. För varje skjutning och sprängning riskerar vårt öppna samhälle att bli lite mer slutet. För varje utomstående som faller offer för gängens våld blir friheten lite mindre för alla.

Det dödliga våldet är ett uppenbart hot mot svenskars fysiska säkerhet. Men hotet är ännu större än så. Parallelsamhällen hotar våra institutioner och utmanar vår demokrati. Vi har tidigare sett kopplingar mellan den organiserade brottsligheten och våldsbejakande extremism. Nu ser vi även att gängkriminella rekryteras av utländska statliga aktörer och används som ombud för att begå våldsdåd och andra former av säkerhetsshotande verksamhet i Sverige och i andra länder i Europa.

Det gör en sak närmast övertydlig – att den inre och yttre säkerheten hör ihop. Om man inte har svar på båda är man i realiteten svarslös. Utan ett samlat svar förblir Sverige sårbart. Regeringen har både den insikten och viljan att agera. Vår ambition är lika tydlig som det mandat vi fick: Vi kommer att göra Sverige säkrare och friare, oavsett varifrån hoten kommer. Den nationella säkerhetsstrategin är ett bidrag i det arbetet. I praktisk gärning genomför vi den på en rad olika sätt.

Vi gör det genom att stödja Ukraina så länge det krävs. För att det är moraliskt rätt och riktigt, men också för att den ukrainska fronten utgör den första linjens försvar även av vår frihet. Det som händer där får följd effekter här under lång tid framöver.

Vi stöttar Ukraina tillsammans med våra allierade, både i EU och i Nato. Efter mer än 200 års militär alliansfrihet ingår Sverige sedan den 7 mars 2024 i den västliga försvarsgemenskapen. Det gör oss tryggare, samtidigt som vi stärker det västliga kollektiva försvaret. Som medlem i Nato har Sverige kommit hem.

Vi stärker den svenska försvarsförmågan. Sedan några år är det inte främst resurserna, utan tiden som är knapp. Upprustningen av totalförsvaret pågår i oförminskad takt. Det finns redan i dag en djup insikt i flera olika delar av samhället om att motståndskraften måste öka, en

insikt som behöver spridas ytterligare och fördjupas. Så bygger vi beredskap på riktigt.

Vi genomför ett paradigmskifte av arbetet mot den organiserade brottsligheten. Vi skärper straffen, ökar kraftigt resurserna till rättsväsendet och ger de brottsbekämpande myndigheterna fler effektiva verktyg. Samtidigt slår vi hårt mot den kriminella ekonomin och utvecklar det brottsförebyggande arbetet för att bryta rekryteringen av barn och unga till de kriminella nätverken. Månad för månad blir det svårare att vara kriminell i Sverige.

Och vi fortsätter att stärka den svenska ekonomin och konkurrenskraften hos de svenska företagen. Det är grunden för vårt välstånd och de satsningar som vi nu behöver göra.

När de inre och yttre krafter som vill Sverige illa kraftsamlar, måste alla goda krafter göra detsamma. Och vi är många som är både otåliga och uthålliga i det arbetet. Regeringen kommer att göra sitt. Myndigheter, regioner och kommuner kommer att göra sitt. Och tillsammans med civilsamhället, näringslivet och varje enskild medborgare kommer vi att göra Sverige säkrare och friare.

2 Sammanfattning

På global nivå försöker auktoritära stater aggressivt stärka sitt inflytande och utmana och omforma den regelbaserade världsordningen. Detta hotar vår säkerhet och våra grundläggande värden. Det hotar också vårt välstånd, som bygger på Sveriges integration i en regelbaserad världsmarknad. Krig och regionala konflikter runt om i världen påverkar svensk säkerhet negativt, bland annat eftersom de har inflytande på handel och globala flöden.

I Sverige är det öppna samhällets institutioner under tryck från flera håll, bland annat från våldsbejakande extremism, terrorism och organiserad brottslighet. Ett utbrett utanförskap i delar av samhället förvärrar problemen. Påverkanskampanjer och desinformation via digitala plattformar underminerar människors tillit till myndigheter och påverkar vår säkerhet. I förlängningen hotar dessa källor till separatism tilliten mellan människor i vårt samhälle och underminerar samhällsgemenskapen.

Klimatförändringarna medför redan idag konsekvenser för vår nationella säkerhet. Högre temperaturer, havsnivåhöjning och mer frekventa och extremare väderhändelser hotar bebyggelse, infrastruktur, naturmiljön och människors liv och hälsa. Produktionsförutsättningar inom gröna näringar och andra delar av näringslivet förändras om tillgång till vatten hotas. På längre sikt utgör klimatförändringarna ett existentiellt hot mot mänskligheten.

Fientliga aktörer, såväl statliga som icke-statliga, försöker ständigt utnyttja det svenska samhällets sårbarheter för att uppnå sina mål. Detta ständigt pågående agerande, som underminerar vår demokrati och våra samhällsfunktioner, kan sammanfattas under rubriken hybridhot. Det

innefattar bland mycket annat cyberangrepp, otillbörlig påverkan, ekonomiska påtryckningar, sabotageförsök och olovlig underrättelseinhämtning.

De hot mot vår säkerhet som kommer från omvärlden och de som kommer inifrån Sverige är idag så nära sammanflätade att hotbilden måste ses som en helhet. Detta beror på en mängd faktorer. En är att Sverige är så starkt internationaliserat. Men det beror också på att fientliga aktörer har blivit allt bättre på att utnyttja det svenska samhällets sårbarheter.

Hotbilden mot Sverige är i det rådande säkerhetsläget bred och allvarlig. Samtidigt har Sverige i många avseenden goda förutsättningar att värna vår nationella säkerhet. Dessa förutsättningar har under de senaste åren påtagligt stärkts. Vårt Natomedlemskap, upprustningen av vårt totalförsvaret, stärkandet av vår krishanteringsförmåga och de omfattande satsningar som gjorts för att bekämpa den organiserade brottsligheten och stärka våra samhällsviktiga institutioners integritet har betytt mycket för att stärka Sveriges nationella säkerhet. Genom EU är vi en del av ett samarbete som under de senaste åren avsevärt har fördjupats på ett antal områden som är av stor betydelse för vår säkerhet. Vi har en väl fungerande arbetsmarknad och ett starkt, internationellt konkurrenskraftigt näringsliv som är djupt integrerat med omvärlden. Sverige är i flera avseenden en framstående kunskaps- och forskningsnation. Som ett av världens mest innovativa länder har vi utmärkta förutsättningar att dra nytta av teknikutvecklingen för vårt välstånd.

En av de faktorer som definierar vår tid är den snabba tekniska utvecklingen. Vår förmåga att bidra till den och utnyttja den kommer att vara avgörande, både för svensk konkurrenskraft och därmed för vårt välstånd, och för vårt samhälles utveckling. Den nya tekniken har också stora säkerhetspolitiska konsekvenser, vilket ställer en rad nya krav på oss, bland annat när det gäller skyddet av teknisk spetskompetens. Excellent forskning och innovation utgör en förutsättning för att säkerhetsställa vår konkurrenskraft. Den snabba teknikutvecklingen innebär också nya krav på förmåga till analys och beslutsfattande.

Utifrån våra nationella säkerhetsintressen, omvärldsläget och Sveriges förutsättningar slår denna strategi fast att värnandet av Sveriges nationella säkerhet är regeringens viktigaste uppgift och har högsta prioritet. Sverige måste i hög takt stärka sin förmåga att förebygga och möta de olika hot och risker som beskrivs i denna strategi. Detta innebär att stärkandet av den nationella säkerheten i rådande läge ska tillmätas stor betydelse när avvägningar mellan olika samhällsintressen måste göras. Av särskild vikt är uppbyggnaden av totalförsvaret, Sveriges integration i Nato och kampen mot den systemhotande organiserade brottsligheten.

Strategin pekar ut tre fokusområden för arbetet med nationell säkerhet. Det första – Ett säkert Sverige – fokuserar på skyddet mot yttre hot. Det behandlar vår utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik, vår Natointegration och vårt agerande som allierad, försvaret av Ukraina, vår roll i EU samt arbetet för att upprätthålla den regelbaserade världsordningen. Det andra området – Ett tryggt, öppet och sammanhållet Sverige – handlar om skyddet av öppenhet, demokrati och sammanhållning i det svenska samhället. Det innefattar värnandet av mänskliga fri- och rättigheter, rättsstatens principer och stärkandet av samhällsviktiga institutioner, bekämpandet av den systemhotande organiserade brottsligheten och av

våldsbejakande extremism och terrorism, motverkande av parallella samhällsstrukturer, inklusive genom förebyggande åtgärder. Det tredje området – Ett motstånd- och konkurrenskraftigt Sverige – behandlar åtgärder för att stärka det svenska samhällets motståndskraft, både mot en ständigt pågående hybridpåverkan och mot de extraordinära prövningar som kriser och krig medför. Området omfattar också åtgärder för att säkra och stärka svensk konkurrenskraft och försörjningsberedskap, vilket är grunden för vår förmåga att värna vår säkerhet, för snabb anpassning till förändrade förhållanden samt för arbetet med klimatanpassning.

Det arbete som regeringen bedriver på området nationell säkerhet vägleds, inom ramen för gällande lagar och andra författningar, av de intressen, principer, prioriteringar och fokusområden som anges i denna strategi. Strategin lägger därigenom en grund för den närmare inriktning som regeringen ger genom etablerade styrformer. Dessa innefattar propositioner, som bland annat behandlar totalförsvaret, samt instruktioner, regleringsbrev, regeringsbeslut och strategier för mer specifika områden.

Regeringen betonar att Sveriges nationella säkerhet är en angelägenhet för alla i vårt samhälle. Regeringens målsättning är därför att strategin också ska ge vägledning för hur myndigheter, regioner och kommuner, men också aktörer bortom den offentliga sfären, kan arbeta för att stärka Sveriges nationella säkerhet.

Strategin kommer att följas upp löpande. Eftersom arbetet med att värna och stärka Sveriges nationella säkerhet måste bedrivas långsiktigt är den skriven med en tidshorisont som sträcker sig till 2030. Omvärldsläget och utvecklingen i Sverige kan dock göra det nödvändigt att se över och uppdatera strategin tidigare än så.

3 Statens viktigaste uppgift är att värna Sveriges frihet, fred och säkerhet

Det finns ingen viktigare uppgift för staten än att värna Sveriges frihet, fred och säkerhet. Det yttersta ansvaret för denna uppgift ligger på riksdag och regering. I den här nationella säkerhetsstrategin beskrivs regeringens övergripande syn på denna uppgift. Strategin utgör ramverket för regeringens arbete med nationell säkerhet.

I strategin definierar regeringen vitala och strategiska nationella säkerhetsintressen för arbetet med nationell säkerhet. Våra vitala intressen är de som är värda de största uppoffringarna. De strategiska intressena är vi beredda att avdela avsevärda resurser för att säkra.

Strategin beskriver därefter de omvärldsförhållanden som arbetet med nationell säkerhet utgår ifrån. Jämfört med 2017, då den föregående nationella säkerhetsstrategin antogs, är omvärldsläget kraftigt förändrat och i de flesta väsentliga avseenden försämrat. Säkerhetsläget i vårt närområde och i Europa är det allvarligaste sedan andra världskriget. Ryssland för ett brutalt anfallskrig mot Ukraina och utgör ett allvarligt hot mot Sverige och mot våra allierade. Regeringen bedömer att det

4 Våra nationella säkerhetsintressen

Sveriges vitala nationella säkerhetsintressen är att värna Sveriges säkerhet, demokratiska styrelseskick, frihet, självständighet, suveränitet och handlingsfrihet; att värna befolkningens liv och hälsa; att försvara Sverige och våra allierade mot väpnat angrepp och upprätthålla vår territoriella integritet; att upprätthålla försörjningsberedskap och samhällets funktionalitet samt att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

I arbetet med nationell säkerhet vägleds regeringen även av mer avgränsade, strategiska, intressen. Dessa grupperas här utifrån strategins tre fokusområden:

Ett säkert Sverige

- En regelbaserad världsordning baserad på folkrätten och FN-stadgan.
- En stärkt sammanhållning inom den demokratiska världen.
- Återupprättad respekt för den europeiska säkerhetsordningen.
- Ett politiskt och ekonomiskt starkt, solidariskt och väl fungerande EU.
- Ett politiskt och militärt starkt Nato, understött av ett starkt svenskt försvar, med en stark transatlantisk länk.
- Ett säkert och stabilt närområde.

Ett tryggt, öppet och sammanhållet Sverige

- En stark sammanhållning i vårt samhälle.
- Ett säkert och tryggt samhälle.
- Frånvaro av systemhotande brottslighet, terrorism och författningshotande verksamhet.
- Frånvaro av korruption, infiltration och otillbörlig påverkan i offentliga institutioner.

Ett motstånds- och konkurrenskraftigt Sverige

- Motverkande av klimatförändringarna och anpassning till deras konsekvenser.
- En öppen och regelbaserad internationell ekonomisk ordning.
- Ett ekonomiskt säkert och konkurrenskraftigt Sverige.
- Ett motståndskraftigt samhälle.

5 Våra förutsättningar

Hotbilden mot Sverige är i det rådande säkerhetsläget bred och allvarlig. Samtidigt har Sverige i många avseenden goda förutsättningar att värna vår nationella säkerhet. Dessa förutsättningar har under de senaste åren påtagligt stärkts, även om de aldrig får tas för givna och arbetet måste fortsätta.

Det svenska samhällets motståndskraft är i grunden god. Sverige har ett stabilt demokratiskt politiskt system och som land har vi visat att vi kan samla oss för att vidta åtgärder när situationen kräver det. Vårt samhälle och dess kultur präglas av hög mellanmännisklig tillit och starkt samhällsengagemang. Det civila samhället är livskraftigt. Försvarsviljan är hög och förtroendet mellan samhällsaktörer är starkt, liksom viljan till samverkan och samarbete.

Sverige är ett rikt land med stabila statsfinanser och låg statsskuld. Vi har också en effektiv offentlig förvaltning som åtnjuter medborgarnas förtroende. Det svenska näringslivet är dynamiskt, innovativt, diversifierat och mycket konkurrenskraftigt i ett globalt perspektiv. Vi har högt arbetskraftsdeltagande och konstruktiva relationer mellan arbetsmarknadens parter. Sverige är en framstående kunskaps-, forsknings- och innovationsnation som ligger långt fram i den digitala utvecklingen.

Samhället är i dag inte anpassat till de högre temperaturer, mer frekventa och intensiva extremväder och till de havsnivåhöjningar som väntas av klimatförändringarna, men Sverige har goda förutsättningar att stärka samhällets robusthet och anpassning till det förändrade klimatet.

Det svenska civilsamhället är starkt och det finns en hög grad av ideellt engagemang i befolkningen. Civilsamhället fyller en viktig roll i Sveriges samlade totalförsvarsförmåga och bidrar till att bygga den samhällsgemenskap och tillit som är grunden för försvarsviljan.

Sverige är till allra största delen ett i grunden tryggt och säkert land och förtroendet för rättsväsendet är högt. Dock har vi under de senaste åren sett en växande gängkriminalitet med skjutningar, sprängningar och en organiserad brottslighet som har blivit systemhotande. För att motverka denna utveckling har en mängd åtgärder vidtagits: straffskärpningar, nya verktyg samt ökade resurser till både de brottsbekämpande myndigheterna och det brottsförebyggande arbetet. Det kommer dock att krävas många års arbete för att komma till rätta med problem som vuxit fram under lång tid.

Vi genomför sedan ett antal år tillbaka kraftiga förstärkningar av vårt totalförsvar och av vår krisberedskap. Sveriges säkerhet gynnas också av att vi ingår i ett stort antal internationella samarbeten, och diplomatiska medel är ett viktigt instrument för Sveriges säkerhet. Viktigast är våra medlemskap i EU och Nato. EU-samarbetet har under de senaste åren haft en viktig roll i hanteringen av de omfattande kriser som drabbat världen och Europa. Särskilt pandemin, med bland annat gemensam vaccinupphandling, och konsekvenserna av den ryska aggressionen mot Ukraina är exempel på detta. Natomedlemskapet stärker på ett genomgripande sätt både Sveriges och våra grannländers säkerhet.

Sverige har också starka och förtroendefulla bilaterala band med våra närmaste grannar, våra allierade och närmaste partner. Sverige har en stark global ställning, bland annat som ett resultat av vårt mångåriga och generösa bistånd, vårt starka engagemang i multilaterala institutioner, vår innovationskraft, våra djupa internationella samarbeten om forskning och utveckling samt vår omfattande handel.

Den svenska förvaltningen har också reformerats för att bättre kunna möta omvärldsutvecklingen, stärka vår nationella säkerhet och motsvara de krav som Natomedlemskapet medför. 2022 inrättades ett nationellt säkerhetsråd, en ministerpost för civilt försvar, och en befattning som nationell säkerhetsrådgivare. Utrikesdepartementet och Försvarsdepartementet har omorganiserats. En högre regional nivå för det civila försvaret och en ny struktur med beredskapssektorer och beredskapsmyndigheter inför och vid höjd beredskap har också införts.

6 Vårt säkerhetsläge

Regeringen bedömer att dagens allvarliga säkerhetsläge kommer att bestå under överskådlig tid och att det riskerar att ytterligare förvärras. Ryssland utgör det allvarligaste hotet mot vår nationella säkerhet under perioden fram till 2030. Ett väpnat angrepp mot Sverige eller våra allierade kan inte uteslutas. Det kan inte heller uteslutas att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Sverige eller våra allierade. Vår demokrati, våra offentliga institutioners integritet och sammanhållningen i vårt samhälle äventyras också av systemhotande organiserad brottslighet, våldsbejakande extremism och terrorism och antidemokratiska värderingar.

De hot och risker som kan påverka vårt moderna samhälle är många och komplexa. Sverige är ett i hög grad internationaliserat land. Vårt näringsliv är djupt integrerat i världsekonomin, och en betydande del av Sveriges befolkning har sitt ursprung utanför landet. Det innebär, tillsammans med att nyheter snabbt sprids via internet och sociala medier, att händelser utanför Sverige och trender på global nivå påverkar oss mer än många andra länder. Omvänt påverkas bilden av Sverige utomlands lätt av händelser i Sverige, vilket kan få konsekvenser för Sveriges säkerhet och svenska intressen i utlandet.

Internationaliseringen är ett av skälen till att det blir allt svårare att på ett meningsfullt sätt göra åtskillnad mellan yttre och inre hot. Kopplingarna till omvärlden och det öppna svenska samhällets sårbarheter gör att stater och andra aktörer som vill påverka Sverige har stora och breda möjligheter. Påverkan framstår ofta som diffus och det kan vara svårt att med säkerhet tillskriva den en viss aktör. Den digitala utvecklingen har också gjort det enklare att verka i det dolda. Det beror både på att digitala plattformar blivit centrala för bland annat kommunikation, betaltjänster och centrala samhällsfunktioner, och på framväxten av anonymiseringstjänster, kryptering och annan ny teknik.

Det är omöjligt att förutse alla hot och störningar som kan drabba ett modernt samhälle. Övriga risker är oundvikliga, oavsett hur noggranna

analyser som gjorts. De senaste årens utveckling har också visat hur svårbedömda hot kan vara, hur hastigt de kan växa och hur de kan utvecklas snabbare och i andra riktningar än förväntat. Det är därför viktigt att ha kunskap om och beredskap också för sådana hot som tidigare betraktats som mindre sannolika.

6.1 Omvärldsutveckling och trender

På global nivå präglas utvecklingen av att auktoritära stater försöker omformulera internationella normer och underminera eller omforma den regelbaserade världsordningen, baserad på FN-stadgan, så att den ska motsvara deras mål och intressen. På senare år har det globalt skett en markant tillbakagång för demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Detta är ur ett säkerhetsperspektiv allvarligt eftersom demokratiska länder tenderar att leva i fredlig samexistens och demokrati är en förutsättning för mänskliga rättigheter och medborgares säkerhet. Dessutom tenderar demokratier att ha högre tillväxt och välstånd.

Den demokratiska tillbakagången underminerar därmed stödet för den regelbaserade världsordningen. Detta påverkar också Sverige, eftersom vår säkerhet ytterst bygger på att stater respekterar folkrätten, inklusive FN-stadgans regler.

Utvecklingen innebär också att den globala säkerhetsmiljön i allt högre utsträckning präglas av dynamiken mellan å ena sidan Kina och andra sidan USA och dess likasinnade. En konsekvens av detta är att säkerheten i vår euroatlantiska region blir allt närmare sammankopplad med den i Stillahavsområdet och området kring Indiska oceanen.

Ryssland utgör ett allvarligt hot mot säkerheten i hela Europa. Den säkerhetspolitiska situationen i Europa har i grunden omformats till följd av det brutala anfallskrig mot Ukraina som Ryssland bedriver med direkt eller indirekt stöd från Belarus, Iran, Kina och Nordkorea. Kriget har också stor betydelse för global säkerhet, särskilt eftersom en bred grupp av länder står passiva inför det brott mot FN-stadgan som kriget utgör. Om Ryssland med militärt våld skulle åstadkomma en förändring av gränser i Europa blir de säkerhetspolitiska konsekvenserna även i andra delar av världen allvarliga.

Sveriges nationella säkerhet påverkas i betydande utsträckning av händelser i Europas närområde, bland annat i Mellanöstern och Nordafrika. Det beror bland annat på att konflikter där kan påverka internationell säkerhet, ge upphov till fortsatt stora migrantströmmar till Europa och på att många människor i Sverige har sitt ursprung i dessa regioner. Instabilitet i Mellanöstern och i Afrika kan påverka Europa även genom gränsöverskridande brottslighet, våldsbejakande extremism och terrorism.

En av de faktorer som definierar vår tid är den snabba tekniska utvecklingen, särskilt på områden som artificiell intelligens (AI), kvantteknik och bioteknik. Denna driver den ekonomiska utvecklingen men den får också alltmer påtagliga säkerhetspolitiska konsekvenser. Många stater ser i ökande grad tillgång till, och förmågan att tillämpa, framväxande teknik som avgörande för militära och ekonomiska

maktförhållanden. Detta har lett till flera statliga åtgärder för att ta kontroll över teknik, innovationer och leveranskedjor.

Sverige har också tagit steg för att skydda våra strategiska tillgångar. Att innovationskraft alltmer blir en säkerhetspolitisk tillgång skapar samtidigt möjligheter att stärka svenskt inflytande, inklusive på det försvarsindustriella och försvarstekniska området. Den globala gröna omställningen medför nya tillväxt- och samarbetsmöjligheter, inklusive mellan utvecklade länder och globala partnerländer. För ett land som Sverige, vars näringsliv och lärosäten är starkt internationaliserade, innebär den ökade kontrollen av teknik, innovationer och leveranskedjor problem, eftersom den riskerar att begränsa möjligheterna till internationellt samarbete om banbrytande teknik. Globalt riskerar den att leda till att naturtillgångar alltmer instrumentaliseras i geopolitiska syften.

Teknikutvecklingen bidrar, tillsammans med den försämrade säkerhetspolitiska situationen globalt, också till att rymden och infrastrukturen där får allt större säkerhetspolitisk betydelse. Risken för konfrontation ökar. Sverige berörs av denna utveckling eftersom vi har en betydande potential som rymdnation, bland annat genom vår satellituppskjutningsförmåga.

Den digitala utvecklingen innebär stora fördelar för samhället, men ökar också existerande hot och skapar nya. Även om det i dagsläget är svårt att fullt ut bedöma konsekvenserna av utvecklingen av AI, står det klart att tekniken har och kommer att få allt större geopolitisk betydelse och påverkan på nationell säkerhet och internationella samarbeten. Sociala medier och andra internetplattformar utnyttjas för att sprida falska rykten, desinformation, konspirationsteorier samt rasistiska och antisemitiska budskap. Dessa påverkar opinionsbildning, mellanmännisklig tillit, det demokratiska samtalet, samhällsgemenskapen och därigenom den nationella säkerheten. AI bedöms ha särskild stor risk att användas i sådana syften, men också potential för att bemöta sådan användning. Med hjälp av digital teknik kan brottslighet i Sverige ledas och organiseras utanför Sveriges gränser, vilket ytterligare försvårar bekämpningen av den. Goda internationella och bilaterala samarbeten är nödvändiga. Samtidigt innebär teknikutvecklingen också att brottsbekämpande myndigheter kan få nya möjligheter att mer effektivt förebygga och bekämpa brott, till exempel genom kamerabevakning och användning av AI i olika sammanhang.

6.2 Aktörsdrivna hot

Den yttre faktor som haft störst betydelse för vårt säkerhetsläge under mer än ett decennium är Rysslands gradvisa utveckling till en militärt upprustad, externt aggressiv och internt repressiv autokrati. Ryssland anser sig vara i varaktig konflikt med en västlig omvärld som uppfattas vara ledd av USA. Den ryska regimen döljer inte att den försöker etablera en ny europeisk säkerhetsordning baserad på intressesfärer istället för varje stats rätt att välja sin egen säkerhetspolitiska väg. Den försöker också, systematiskt och med våld, expandera sin egen makt och inflytande, inte bara i grannländer utan i hela Europa. Ett instrument för att uppnå detta är att skapa och utnyttja splittring både inom och mellan länder i EU

och Nato. Även i andra delar av världen försöker Ryssland underminera EU och USA. Hot från rysk sida om användning av kärnvapen är också ett medel som används i detta syfte.

Det ryska anfallskriget mot Ukraina är den hittills allvarligaste yttringen av den ryska regimens ambitioner. Det visar hur långt den ryska ledningen är beredd att gå för att uppnå sina mål och vilket risktagande den är beredd till.

Även om Ryssland har lidit stora förluster och den ryska ekonomin är liten i jämförelse med EU:s och Natos sammanlagda ekonomier är Rysslands militära styrka fortsatt betydande. Den ryska ledningen ställer också om sin ekonomi för att stödja en långvarig aggression och prioriterar militär upprustning före andra behov, samtidigt som den har visat att den är beredd att använda alla tillgängliga instrument för att uppnå sina mål.

Ett väpnat angrepp från Ryssland på Sverige eller på en av våra allierade utgör dimensioneringsgrunden för det totalförsvaret som nu byggs upp inom ramen för Natos kollektiva försvar.

Kina är världens näst största ekonomi och en central internationell aktör. Kinas totalitära utveckling, geopolitiska ambitioner och strävan efter att omforma den regelbaserade världsordningen innebär ett hot mot Sveriges nationella säkerhet. Kinas militära upprustning och modernisering påverkar säkerheten i Asien, men också globalt. Kinas modernisering och expansion av sin kärnvapenförmåga, i kombination med brist på transparens och engagemang i frågor som rör rustningskontroll och icke-spridning av kärnvapen, kan påverka den strategiska stabiliteten och på sikt få konsekvenser för strategisk avskräckning också i det euro-atlantiska området. Kinas fördjupade partnerskap med Ryssland och indirekta stöd till Rysslands anfallskrig mot Ukraina bidrar till det allvarliga säkerhetsläget i Europa. Kina har inrikespolitiskt gått i en alltmer totalitär riktning. Partiets centrala roll betonas och repressionen av oliktankande och av vissa etniska grupper, t.ex. uiguren, har förvärrats.

Kinas ambition att bli världsledande inom ny teknik samt dess användande av bland annat cyberförmågor får också konsekvenser för vår säkerhet och vår konkurrenskraft. Kinas strategi för s.k. civil-militär fusion innebär vidare att kinesiska privata bolag måste dela med sig av sin teknik till Kinas försvarsmakt. Kinesiska aktörer bedriver också systematisk underrättelseverksamhet och säkerhetshotande verksamhet mot Sverige och svenska intressen.

Den breda palett av metoder som främst Ryssland men också till exempel Kina, Iran och andra aktörer använder för att påverka Sverige kan samlas under rubriken hybridhot. Dessa aktörer eftersträvar att utnyttja alla sårbarheter i vårt samhälle för att uppnå sina politiska eller andra mål. Hoten riktas mot aktörer på alla nivåer i det offentliga Sverige, men också mot civilsamhället, privat sektor och enskilda individer. Metoderna innefattar bland annat cyberangrepp, otillbörlig påverkan, ekonomiska påtryckningar, sabotage, påverkan på kritiska flöden, migration som instrument för påtryckningar, olovlig underrättelseverksamhet samt utförande av attentat och andra våldsdåd. Kritisk infrastruktur har utgjort ett huvudmål för ryska attacker i Ukraina. Genom återkommande angrepp mot exempelvis energirelaterad infrastruktur har Ryssland utsatt det ukrainska energisystemet för extrema påfrestningar, och civilbefolkningen för svåra levnadsförhållanden.

Uppkopplade system inom alla samhällssektorer i Sverige är utsatta för cyberhot, inte bara de som är av direkt relevans för nationell säkerhet. Bakom dessa hot står bland annat utländska underrättelsetjänster, kriminella grupper och individer. Ofta är det svårt att definitivt attribuera cyberhot till en specifik aktör. Det kan bero på att en stat använder grupper som påstås agera självständigt för att dölja vem den egentliga uppdragsgivaren är, och på att en stat härbärgerar eller accepterar icke-statliga grupper som riktar cyberhot mot Sverige.

Svensk ekonomi är också utsatt för destabiliserande aktiviteter. Dessa riktas mot såväl privat som offentlig sektor och kan innefatta angrepp mot kritisk infrastruktur, inklusive det finansiella systemet. Vår ekonomiska säkerhet hotas även genom försök att med såväl lagliga som olagliga metoder få tillgång till skyddsvärd information, svensk spets teknik och kunskap samt kontroll över samhällsviktig verksamhet och infrastruktur såsom transporter och digital infrastruktur. Måltavlorna för dessa försök är svenska företag men också svenska lärosäten och innovationsmiljöer. Företag, liksom samhällsviktig infrastruktur, kan också bli uppköpta i syfte att komma åt information och kunskap eller andra ekonomiskt viktiga tillgångar.

Sverige är vidare sårbart för ensidiga beroenden när det gäller försörjning av till exempel viktiga komponenter, läkemedel och vissa råvaror. Sådana beroenden kan användas för att utöva ekonomiska påtryckningar med politiska syften. Störningar i handelsflöden som orsakas av konflikter i Europa eller globalt kan också hota vår nationella säkerhet och omställningen till det fossilfria samhället.

Hotet från våldsbejakande extremism och terrorism har blivit mer komplext och svårbekämpat, bland annat eftersom de våldsbejakande extremistmiljöerna är i ständig förändring och digitala plattformar erbjuder nya möjligheter att sprida information och planera våldsdåd. Dessa hot kan förstärkas av påverkansoperationer, bland annat genom spridning av desinformation och konspirationsteorier.

Otryggheten till följd av brottslighet och samhällets bristande förmåga att hantera denna, socioekonomisk utsatthet och utanförskap underminerar såväl samhällsgemenskapen som försvarsviljan. Infiltration, korruption, hot och otillbörlig påverkan är växande och på sikt allvarliga hot mot integriteten hos våra offentliga institutioner, men också mot näringslivet. Detsamma gäller kriminella nätverks försök att etablera parallella samhällsstrukturer och att utmana statens makt- och våldsmonopol på vissa håll i Sverige.

Den över tid mycket stora migrationen till Sverige har, i kombination med en kravlös integrationspolitik lett till ett utbrett utanförskap i delar av samhället med en ökad risk för framväxt av parallella samhällsstrukturer och separatism. Bristande kontroller över vilka utlänningar som befinner sig i Sverige samt brister i folkbokföringen, i kombination med en bristande möjlighet att verkställa återvändande av personer utan laglig rätt att vistas i Sverige, har lett till att många människor befinner sig utanför samhällets skyddsnät och utan kontakt med det offentliga. Ett sådant skuggsamhälle kan i sig utgöra ett säkerhetshot.

Stora migrationsflöden utgör också en risk då personer med antagonistiska avsikter kan följa med i större migrantrörelser. Risken är dessutom att migranter utnyttjas som verktyg för att skapa instabilitet (så

kallad instrumentalisering) och att de kan användas som påtryckningsmedel mot Sverige.

Om utvecklingen av parallella samhällsstrukturer och separatism inte bryts riskerar följden att bli att en del av Sveriges befolkning lever i en kontext där svenska lagar i praktiken inte tillämpas och de värderingar som vårt samhälle bygger på inte respekteras. Därmed är utvecklingen ett hot mot rättssäkerheten, förtroendet för de offentliga institutionerna och i förlängningen mot demokratin. En sådan utveckling utnyttjas av fientliga statsaktörer och andra grupper.

6.3 Icke-aktörsdrivna hot

Sveriges säkerhet påverkas av en mängd hot och risker som inte utgår från fientliga aktörer. De kan ha långtgående konsekvenser för samhället och i värsta fall påverka Sveriges nationella säkerhet.

Allvarligast, framför allt på längre sikt, är det existentiella hot mot mänskligheten som klimatförändringarna utgör. De får redan i dag direkta konsekvenser för vår nationella säkerhet, till exempel genom att extremväder påverkar livsmedelsproduktion, vattentillgång och människors hälsa bland annat genom spridning av infektionssjukdomar. Även kritisk infrastruktur, annan samhällsviktig verksamhet och produktionsförutsättningar för näringslivet påverkas. Utan anpassning av samhället till det förändrade klimatet förväntas kostnader för skador och förluster att öka. Klimatförändringarna får på så sätt konsekvenser för vår förmåga att hantera andra typer av hot mot vår nationella säkerhet.

Globalt fördjupar klimatförändringarna existerande konflikter, bland annat eftersom de påverkar tillgången till resurser som färskvatten, livsmedel och brukbar mark. Detta medför en ökad risk för migrantströmmar. Klimatförändringarna är samtidigt det tydligaste exemplet på behovet av globalt samarbete och engagemang för att möta ett framväxande hot.

Sverige kommer med största sannolikhet att drabbas av nya epidemier och pandemier. På global nivå innebär ökad urbanisering, befolkningstillväxt, spridning av kemikalier, förlust av ekosystem och klimatförändringar att riskerna ökar. Nya epidemier eller pandemier kan få än allvarligare och mer omfattande konsekvenser för människors och djurs hälsa, och därmed för samhällets funktionalitet, än vad covid 19-pandemin hade. De kan därmed påverka samhället i grunden och få stora konsekvenser för nationell säkerhet, vilket i sin tur kan utnyttjas av fientliga aktörer. Internationellt samarbete är en förutsättning för att effektivt hantera omfattande epidemier och pandemier.

Antimikrobiell resistens är ett stort och växande hot mot människors och djurs hälsa och mot vår livsmedelsproduktion. Arbetet för att förebygga resistens genom rationell användning av antibiotika och god vårdhygien är angeläget. Tillgång till effektiv antibiotika är en förutsättning för att bedriva en modern sjukvård och rädda liv. Rest- och bristsituationer är vanligt förekommande eftersom incitamenten för utveckling av nya antibiotika är otillräckliga och den globala produktionen är koncentrerad till få platser.

Folkhälsan har stor betydelse för Sveriges motståndskraft och därmed i förlängningen för vår nationella säkerhet. Den påverkas av faktorer som tillgång till livsmedel och dricksvatten, kostvanor och fysisk aktivitet, bruk av alkohol och tobak samt förekomsten av narkotika i samhället. Erfarenheterna från andra västländer visar att särskilt opioider riskerar att bli ett hot mot den inre säkerheten och mot folkhälsan om inte förebyggande åtgärder är verkningsfulla och inflöde och narkotikahandel stoppas.

Samhällets ökade digitalisering har inneburit att många samhällsviktiga tjänster idag helt eller delvis är beroende av digitala verktyg och system. It-incidenter som uppstår till följd av olyckor, misstag, bristande kunskaper eller systemfel kan därför orsaka störningar i leveranser av samhällsviktiga tjänster och därmed även riskera att påverka Sveriges nationella säkerhet. Det svenska samhället blir också alltmer elberoende. Störningar kan få omfattande konsekvenser för stora delar av samhället och riskerar att påverka vår nationella säkerhet.

7 Prioriteringar och vägledande principer

Att värna Sveriges nationella säkerhet är regeringens enskilt viktigaste uppgift. Sverige måste i hög takt stärka sin förmåga att förebygga och möta de olika hot och risker som beskrivs i denna strategi. Detta innebär att stärkandet av den nationella säkerheten ska tillmätas stor betydelse när avvägningar och prioriteringar mellan olika samhällsintressen görs. Av särskild vikt är uppbyggnaden av totalförsvaret, Sveriges integration i Nato, och kampen mot den systemhotande organiserade brottsligheten.

Arbetet med nationell säkerhet bedrivs på ett sätt som är förenligt med den demokratiska rättsstatens principer och grundläggande fri- och rättigheter. Det handlar ytterst om att värna det fria och öppna samhället, tolerans och tilliten mellan medborgare och det allmänna. Mot den bakgrunden arbetar regeringen utifrån fem vägledande principer:

- **Skyndsamt och pragmatism.** Säkerhetsläget gör att det brådskar att höja förmågan på många områden. Det är därför särskilt viktigt att arbetet bedrivs skyndsamt och pragmatiskt. Om regelverk och processer hindrar detta ska de identifieras och i möjligaste mån effektiviseras. Nya lösningar, arbetssätt och ny teknik ska utnyttjas för att bidra till effektivisering.
- **Handlingskraft och förmåga till beslut under osäkerhet.** I många lägen, särskilt vid extraordinära händelser, kan obeslutsamhet och bristande handlingskraft få allvarigare följder än mindre lämpliga val av medel. När det krävs ska beslut därför kunna fattas också under stor osäkerhet och på grundval av bristfällig information. Regelverk och arbetssätt ska utformas så att oklara ansvarsförhållanden undviks. Otydligheter ska uppmärksammas så snart de identifieras, så att nödvändiga åtgärder kan vidtas för att reda ut dem.

- **Robusthet och anpassningsförmåga.** Vilka påfrestningar samhället kommer att utsättas för går inte att i detalj förutsäga, men erfarenheten säger att sådana kommer att inträffa. Denna oförutsägbarhet innebär att det krävs robusthet och redundans, men också anpassningsförmåga. Totalförsvarsförberedelser och krisberedskap ska samordnas så nära som möjligt, och planering måste kompletteras med utbildning och övningar.
- **Involvering av hela samhället.** Många hot och risker påverkar flera samhällssektorer och spänner över både geografiska gränser och verksamhetsgränser. Därför måste hela det svenska samhället involveras i ett tvärsektorielt arbete med nationell säkerhet. Offentliga aktörer bör samverka och samarbeta med andra berörda myndigheter, regioner och kommuner, men också med näringsliv, arbetsmarknadens parter, trossamfunden och det bredare civilsamhället.
- **Internationellt samarbete.** Svensk säkerhetspolitik bygger på att hot mot vår säkerhet så långt som möjligt ska mötas i samverkan med andra länder och organisationer. Samarbetet inom Nato och EU är i detta avseende av särskild betydelse. Alla aktörer med uppgifter kopplade till nationell säkerhet ska därför, där så är lämpligt, upprätthålla nära samarbeten med relevanta internationella partner.

8 Fokusområden

Regeringens arbete med att stärka Sveriges nationella säkerhet under perioden fram till 2030 fokuserar på tre övergripande områden. Det första området, ett säkert Sverige, omfattar det som traditionellt har betraktats som yttre säkerhet. Det andra området, ett tryggt, öppet och sammanhållet Sverige, innefattar sådant som ofta samlas under rubriken inre säkerhet, men går bortom denna och inkluderar också långsiktiga åtgärder för att stärka sammanhållningen i det svenska samhället. Det tredje området, ett motstånd- och konkurrenskraftigt Sverige, innefattar åtgärder för att stärka samhällets motståndskraft, men också ekonomisk säkerhet och långsiktiga åtgärder för att skydda vårt välstånd, eftersom det utgör den materiella basen för den nationella säkerheten. Respektive avsnitt inleds med en målbeskrivning. Syftet är att ge en tydligare uppfattning om mål för arbetet inom respektive fokusområde. Målbilderna tar sin utgångspunkt i våra strategiska säkerhetsintressen.

Målbild 2030

- Den demokratiska världens sammanhållning och globala säkerhetspolitiska avtryck har stärkts. Sverige har stärkt sina relationer med närområdet, strategiska allierade och partner.
- Nato upprätthåller, genom svenska och andra allierades ansträngningar, effektiv avskräckning och är väl förberett för att inom ramen för det kollektiva försvaret möta ett väpnat angrepp. Vårt totalförsvar är starkt, adekvat dimensionerat och fullt integrerat i Nato.
- Sverige har en väl utvecklad förmåga att i hela konfliktskalan bemöta hybridhot från statsaktörer som hotar Sveriges säkerhet och våra säkerhetspolitiska eller ekonomiska intressen.
- EU står starkt och samarbetet inom unionen på försvarsområdet förstärker europeiska försvarsförmågor och bidrar till Europas säkerhet och motståndskraft.
- Ukraina har fått det stöd som krävs för att landet ska ha nått sina mål i försvarskriget mot Ryssland, kunnat återuppbyggas samt upprättat en förmåga att motstå framtida angrepp.
- Rysslands förmåga till militär aggression mot Ukraina eller andra stater har reducerats.
- Säkerhetshotet från auktoritära stater som Kina, Ryssland och Iran prioriteras och hanteras i samarbete med demokratiska länder.

Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik utgör det första instrumentet för att stärka våra samarbeten, förebygga konflikter och möta yttre antagonistiska hot mot vår säkerhet. Sverige ska fortsatt bygga säkerhet tillsammans med andra. Säkerhetspolitikens kärna är den solidariska allianspolitik Sverige för som medlem av EU och Nato, vilka intar en särställning bland de internationella organisationer vi är medlem i. EU är vår viktigaste utrikespolitiska arena och Nato den viktigaste försvarspolitiska arenan. Svensk säkerhetspolitik förutsätter ett aktivt, brett och ansvarsfullt internationellt agerande, som innefattar att stärka demokratisk utveckling globalt, att värna rättsstatens principer och att främja respekt för mänskliga fri- och rättigheter. Medlemskapet i FN är fortsatt centralt för att värna folkrätten och hantera globala frågor som klimatförändringarna, humanitära kriser och omfattande migrantströmmar.

Ett starkt totalförsvar är en grundläggande förutsättning för att skydda och upprätthålla Sveriges säkerhet. En effektiv säkerhetspolitik förutsätter vidare att en mängd instrument kan samordnas, bland annat diplomati, strategisk kommunikation, bistånd, ekonomiska, rättsliga och militära instrument, samt att samhället är motståndskraftigt. Den förutsätter att yttre hot kan identifieras och analyseras så att vårt agerande blir ändamålsenligt och väl avvägt. God förståelse för omvärldsutvecklingen, grundad på utlandsmyndigheternas, försvarsunderrättelsemyndigheternas

och säkerhetstjänsternas arbete, är av central betydelse. Lika viktig är vår förmåga att skydda oss mot främmande makts underrättelseinhämtning och påverkansförsök.

8.1.1 Nato

Sverige ska vara en solidarisk allierad

Nato är den yttersta garanten för europeisk och transatlantisk säkerhet. Full integration i Nato, politiskt, civilt och militärt, är den enskilt viktigaste och mest brådskande åtgärden för att stärka Sveriges säkerhet och av stor betydelse för våra allierade. Medlemskapet ökar förutsägbarheten, stärker avskräckningen mot angrepp mot Sverige och våra allierade och gör därmed vårt närområde säkrare.

Som allierad utgör Sverige del av Natos kollektiva försvar. Sveriges geografiska läge och förmåga att stödja andra allierade är avgörande för att Nato ska kunna verka effektivt i vår region. Sverige tar detta ansvar och bejakar fullt ut våra möjligheter att underlätta det kollektiva försvaret även av våra grannländer. Det militära försvaret ska anpassas till de krav som ställs på Sverige som allierad. Trovärdigheten i Natos avskräckning är av avgörande betydelse för Sveriges säkerhet. Sverige står bakom Natos strategiska avskräckning, och ska fortsatt vara en stark röst för rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning. Trovärdigheten i Natos avskräckning och försvar bygger på sammanhållningen inom alliansen och på att allierade utvecklar och upprätthåller stark militär förmåga. Även det civila samhällets resiliens och förmåga att stödja det militära försvaret är något som kräver fortsatta ansträngningar, såväl i Sverige som hos allierade.

Sveriges medlemskap i en försvarsallians med bindande ömsesidiga försvarsåtaganden innebär ett paradigmskifte i svensk säkerhets- och försvarspolitik och för samtliga delar av det svenska totalförsvaret. Med Natomedlemskapet får vi ytterligare en plattform i säkerhetspolitiska frågor. Det gör oss som land starkare med nya möjligheter och verktyg i vår säkerhetspolitik avseende Ryssland, Ukraina, Asien och västra Balkan, men också i tematiska frågor som terrorism, desinformation och skydd av kritisk infrastruktur. Sammanhållningen inom Nato är grunden för alliansens styrka. Sverige bidrar till att värna den, bland annat genom att verka för en rättvis bördefördelning och leva upp till de gemensamma mål som överenskomms inom Nato.

8.1.2 Europeiska unionen

Sverige ska bidra till att stärka EU

EU är inte bara Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena utan också en värdegemenskap och en betydelsefull säkerhetspolitisk aktör för att värna fred och frihet på vår kontinent. EU-samarbetet spänner över stora delar av det ekonomiska och politiska samhällsspektrat. Den lagstiftning och de gemensamma åtgärder som bestäms inom EU har stor betydelse för svensk säkerhet i bred bemärkelse, exempelvis när det gäller samarbete mot terrorism och organiserad brottslighet och för att möta hälso- och

klimathot. Det är därför ett strategiskt svenskt intresse att samarbete och solidaritet inom EU värnas Sverige ska så långt möjligt bidra till ett handlingskraftigt EU.

Svenskt agerande i EU vägleds av insikten att Europa måste ta ett större ansvar för sin egen säkerhet. Ett bättre rustat EU bidrar till ett starkare Nato. EU:s roll inom säkerhet och försvar behöver stärkas på ett sätt som gynnar den transatlantiska länken utan att det inskränker medlemsstaternas kompetens. Försvarsindustriellt och teknikrelaterat samarbete, som samtidigt är öppet för strategiska partner, är en viktig dimension av detta. Det säkerhetspolitiska läget och erfarenheterna från Ukraina visar att EU:s gemensamma förmåga till krishantering, dess resiliens och dess beredskap behöver stärkas. Som medlem av både EU och Nato har Sverige goda förutsättningar att verka för samordning och fördjupat samarbete mellan de två organisationerna och med deras respektive medlemsländer.

EU:s utvidgning är en investering i fred, demokrati, säkerhet, stabilitet och välbefinnande. En av de viktigaste uppgifterna för EU är därför att fullfölja inlemmandet av Ukraina, Moldavien och Georgien samt länderna på västra Balkan i unionen, när dessa länder uppfyller kraven. Sverige är, bland annat genom strategiskt bistånd till dessa länder, drivande för utvidgningen, och bidrar också till arbetet med att stärka relationerna till länderna i EU:s södra grannskap.

8.1.3 Totalförsvaret

Upprustningen ska genomföras snabbt och effektivt

Sverige genomför en omfattande upprustning av vårt totalförsvaret. Totalförsvaret består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar). I fredstid är totalförsvaret den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Under högsta beredskap omfattar totalförsvaret all samhällsverksamhet som då ska bedrivas. Totalförsvaret är således inte en myndighet eller en enskild organisation.

Upprustningen av totalförsvaret är en komplex uppgift som innebär en stor ansträngning för hela det svenska samhället som aktualiserar avvägningar i förhållande till andra samhällsintressen. Det svåra omvärldsläget som gjort upprustningen nödvändig medför att verksamhet av vikt för totalförsvaret ska tillmätas stor betydelse när sådana avvägningar görs.

Upprustning och förstärkning av totalförsvarets förmåga måste präglas av en målinriktad och handlingskraftig inställning hos alla aktörer och på alla nivåer. Regeringen har inlett en översyn av regelverk som kan försvåra eller fördröja uppbyggnaden av totalförsvaret. Resultatet av översynen kan till exempel leda till nya myndighetsuppdrag och ändringar i regleringsbrev.

8.1.4 Hybridhot

Förmågan att möta hybridhot från statsaktörer ska stärkas

Sverige och våra allierade utsätts i allt högre grad för hot och angrepp från statsaktörer under tröskeln för väpnat angrepp. Detta sker med både civila

och militära medel och genom till exempel cyberangrepp, påverkansoperationer, desinformation, försök att påverka kritiska flöden och kritisk infrastruktur, strategiska investeringar, infiltration av exempelvis lärosäten samt stöd av teknik och innovation. Hoten ställer krav på förmåga som delvis faller utanför totalförsvarets struktur och uppgift. Hanteringen av hoten kräver förbättrad lägesuppfattning samt lednings- och beslutsförmåga. Det förutsätter också en förbättrad samverkan mellan olika sektorer och beslutsnivåer i samhället, mellan offentlig och privat sektor samt utvecklade internationella samarbeten. Av samma skäl bör kommunikation med grupper i samhället som kan vara särskilt utsatta för exempelvis desinformationskampanjer präglas av en medvetenhet om dessa hot. Regeringen avser att stärka förmågan att identifiera, hantera och bemöta hybridhot och angrepp. Arbetet med att minska sårbarheter och stärka motståndskraften i samhället är en viktig del av detta.

8.1.5 Ukraina

Sverige ska bidra till försvaret av Ukraina så länge det behövs

Tillsammans med upprustningen av vårt totalförsvaret är den viktigaste åtgärden för säkerheten i vårt närområde att säkerställa att Ryssland inte når sina mål i anfallskriget mot Ukraina. Att Ukraina ges ett starkt, samordnat och långsiktigt stöd, som också gör att det kan stå emot framtida angrepp, är av mycket stor betydelse också för Sveriges säkerhet. Stödet till Ukraina är därför regeringens främsta utrikespolitiska uppgift. Den bilaterala överenskommelse om säkerhetssamarbete som Sverige har ingått med Ukraina är ett uttryck för detta. Sverige kommer att fortsätta stödja Ukraina så länge det behövs – politiskt, militärt, ekonomiskt, rättsligt och humanitärt. Det gäller även om givarkretsen skulle komma att minska, med åtföljande behov av ökat stöd från Sverige och andra europeiska givarländer. Sverige kommer att fortsätta arbeta för att stödet till Ukraina ska stå högt på EU:s och Natos dagordningar.

Under förutsättning att de demokratiska länderna ger Ukraina det stöd som landet behöver talar de fundamentala styrkeförhållandena, ekonomiska såväl som militära, i det längre tidsperspektivet till Rysslands nackdel. Detta förutsätter dock brådskande förstärkningar av bland annat förmågan till krigsmaterielproduktion. Regeringen verkar för en utvecklad samverkan mellan statliga och privata aktörer för att uppnå detta.

8.1.6 Ryssland

Sverige ska motverka rysk aggression och maktexpansion

Det är av stor betydelse för svensk nationell säkerhet att motverka Rysslands inflytande, handlingsfrihet och förmåga att rikta militära och icke-militära hot mot länder i EU, Nato och dess närområde. Det kräver att Sverige, nationellt och inom EU och Nato, driver en samlad, långsiktig och strategisk politik för att hindra rysk maktexpansion. Ett starkt stöd till Ukraina är vårt bästa sätt att påverka ryskt agerande. EU:s sanktioner mot Ryssland och ansvarsutkrävande för de brott mot folkrätten som begåtts

under och genom Rysslands aggression mot Ukraina är andra centrala komponenter i denna politik. Regeringen kommer att fortsätta vidta åtgärder för att säkerställa efterlevnad av sanktioner och försvåra kringgående av dem för att bland annat försvåra rysk vapenproduktion.

8.1.7 Centrala bilaterala relationer

Sverige ska värna och utveckla våra bilaterala relationer med viktiga allierade och partner

Det bilaterala samarbetet med USA, de nordiska och baltiska länderna, Storbritannien, Tyskland, Frankrike och Polen, är av särskild vikt för Sveriges säkerhet. Den transatlantiska länken mellan Europa och USA är avgörande för vår säkerhet. Dess främsta uttryck är Nato, men den manifesteras också i vårt nära bilaterala militära samarbete och andra långvariga nära band mellan USA och Sverige.

Sverige prioriterar att stärka den breda bilaterala relationen med USA och ska bidra till att upprätthålla och stärka den transatlantiska länken. Svensk säkerhetspolitik behöver samtidigt beakta förflyttningen av USA:s säkerhetspolitiska fokus mot hotet från Kina och att USA:s vilja att bidra till Europas säkerhet kan komma att påverkas av inrikespolitiska förhållanden i USA. Sverige framhåller inom EU och Nato betydelsen av den transatlantiska länken och arbetar för att dessa organisationer också förblir relevanta för USA.

Att verka för en regelbaserad världsordning som ytterst vilar på FN-stadgan och folkrätten är centralt i svensk utrikes- och säkerhetspolitik och är den överordnade svenska prioriteringen i FN-arbetet och i andra multilaterala organisationer.

Målet för Sveriges bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Biståndet är en integrerad del av den bredare utrikespolitiken och bidrar till att möta globala hälsohot, demokratisk tillbakagång och förtryck, väpnade konflikter, irreguljär migration och klimatförändringar. Global utveckling och säkerhet påverkar också Sverige. Genom ett strategiskt bilateralt och multilateralt bistånd kan vi därmed också bidra till att minska direkta och indirekta hot mot Sverige.

Svensk säkerhet och välfärd är beroende av andra länders intresse av att handla med och samarbeta med Sverige. Sverige ska stärka samarbetet med för oss särskilt viktiga länder i Asien och Oceanien. Detta är viktigt inte minst eftersom Europas och Asiens säkerhet har blivit alltmer sammanlänkad. Sådant samarbete bidrar till att minska sårbarheten i svenska företags värdekedjor, liksom att stärka Sveriges långsiktiga konkurrenskraft. Av liknande skäl är det angeläget för Sverige att stärka samarbetet med demokratiska stater i Latinamerika.

Sveriges behöver upprätthålla dialog och handel med Kina samt samarbete på områden där det är lämpligt och förenligt med vår nationella säkerhet. För att stärka vår ekonomiska säkerhet och motståndskraft behöver vi samtidigt reducera risker och sårbara beroenden i förhållande till Kina. Det är också viktigt att stärka vår kunskap om Kina. Sveriges relation till Kina ska vara förankrad i en europeisk strategi med nära transatlantisk samverkan.

8.2 Område 2: Ett tryggt, öppet och sammanhållet Sverige

Målbild 2030

- Sverige är fortsatt ett sammanhållet, öppet och demokratiskt samhälle präglad av respekt för mänskliga fri- och rättigheter.
- Det råder starkt ömsesidigt förtroende mellan invånare och gentemot staten, regionerna och kommunerna.
- Hotet mot de offentliga institutionernas integritet från organiserad brottslighet, korruption, infiltration och otillbörlig påverkan är på en nivå som inte äventyrar våra samhällsstrukturers fulla funktionalitet.
- Långsiktiga förebyggande åtgärder för att säkra sammanhållningen i det svenska samhället genomförs i ett brett, tvärsektoriellt samarbete.

En av det svenska samhällets grundvalar är den gemensamma respekten för de kärnvärden som slås fast i regeringsformen. Tilliten mellan människorna i vårt land, deras förtroende för de offentliga institutionerna, och sammanhållningen i samhället bygger på en sådan respekt för kärnvärdena. Den är därmed en förutsättning för samhällets motståndskraft, både mot yttre och inre hot.

De många och allvarliga hot som, från olika håll, riktas mot det svenska samhällets sammanhållning kräver att kraftfulla åtgärder fortsätter att vidtas. Regeringen kommer att ta ytterligare initiativ för att bland annat stärka de offentliga institutionerna och civilsamhällets demokratifrämjande roll. För att uppnå varaktiga resultat krävs dock ett brett engagemang från alla samhällsaktörers sida: myndigheter, regioner, kommuner, näringslivet, arbetsmarknadens parter, trossamfunden och det bredare civilsamhället.

Sverige är och ska förbli ett tolerant samhälle. Också rörelser som motarbetar vår demokrati och de värderingar som det svenska samhället bygger på har rätt att, inom lagens ramar, använda yttrandefriheten för att framföra sina åsikter. Det finns däremot inga skäl till att de ska få ekonomiskt stöd och uppmuntran från det offentliga Sverige.

8.2.1 Offentliga institutioner

De offentliga institutionernas integritet och förtroendet för dem ska säkras

En avgörande faktor för en uthållig demokrati och ett välfungerande samhälle är ett högt förtroende för de offentliga institutionerna. Förtroendet är beroende av att institutionerna löser sina uppgifter på ett effektivt sätt och att de förmår upprätthålla sin integritet och rättsstatens principer. Offentliga aktörer måste därför upprätthålla ett adekvat skydd mot infiltration och korruption, men också mot till exempel cyberangrepp. Samarbetet mellan statliga myndigheter, kommuner, regioner och

näringsliv måste utvecklas i detta avseende samtidigt som råddighet över samhällsviktiga data, funktioner och infrastruktur värnas. Skr. 2023/24:163

Ett viktigt led i arbetet att värna institutionernas integritet utgörs av myndigheternas risk- och sårbarhetsanalyser. Utöver dessa bör kontroller vid anställningar tillmätas större vikt och utbytet av information mellan myndigheter förbättras. Regeringen vidtar åtgärder som möjliggör detta.

Det är centralt för vår demokrati att den höga tilliten till valsystemet upprätthålls. Sveriges förmåga att hålla säkra och korrekta allmänna val också i tider av kris ska säkerställas.

Hot, våld och påtryckningar gentemot myndighetspersoner och andra i demokratibärande roller, till exempel journalister, utgör angrepp på det demokratiska samhället och måste hanteras som sådana.

8.2.2 Systemhotande organiserad brottslighet

Den systemhotande organiserade brottsligheten ska reduceras och bekämpas

Arbetet med att reducera och bekämpa den systemhotande organiserade brottsligheten ska bedrivas med den handlingskraft som ett hot mot vårt vitala nationella säkerhetsintresse motiverar. Brottsbekämpningen och det brottsförebyggande arbetet stärks, skyddet av offentliga institutioner skärps samt effektivare kontrollfunktioner införs.

För att effektivt kunna reducera och bekämpa den systemhotande organiserade brottsligheten behövs också en större gemensam problemförståelse och bättre samordnat agerande från såväl statliga myndigheter som kommuner och regioner. Det behövs också mer samarbete mellan det offentliga och näringslivet, arbetsmarknadens parter, civilsamhället och internationella aktörer.

Möjligheter att på ett rättssäkert och effektivt sätt dela relevant information är avgörande för att myndigheter, regioner och kommuner ska kunna agera effektivt i samverkan. Internationell samverkan inom det brottsbekämpande området är också avgörande för att det ska vara möjligt att göra effektiva insatser som varaktigt kan reducera den organiserade brottsligheten.

Åtgärder som syftar till att i grunden stärka samhällets motståndskraft mot den systemhotande organiserade brottsligheten kommer att ges särskild prioritet. Inriktningen framgår av regeringens nationella strategi mot organiserad brottslighet. Fem mål är vägledande i arbetet: stoppa kriminella karriärer, minska tillgången på vapen och explosiva varor, slå sönder den kriminella ekonomin, bygga robusthet mot otillåten och otillbörlig påverkan samt säkerställa tillförlitliga identiteter och en effektiv informationsförsörjning. I arbetet ingår att motverka arbetslivskriminalitet, som bland annat omfattar människohandel, människoexploatering, arbetsmiljöbrott och bidragsbrott. Införandet av ett nytt statligt id-kort med e-legitimation kommer att bidra till att stärka den svenska id-förvaltningen och öka möjligheterna till kontroll och korrekt verifiering av identitetsuppgifter. Därigenom motverkas brottslighet som bygger på identitetsmissbruk.

8.2.3 Våldsbejakande extremism och terrorism

Våldsbejakande extremism och terrorism ska förebyggas och bekämpas

Att förebygga och möta hoten från våldsbejakande extremism och terrorism kräver ständig vaksamhet och intensivt arbete. Detta arbete bedrivs både nationellt och inom EU, där terroristhandlingar har påkallat aktivering av EU-fördragets solidaritetsklausul. Arbetet bedrivs i nära samarbete också med andra utländska partner. Bekämpandet av terrorism är en del i Natos kollektiva försvar med koppling till alliansens huvuduppgifter.

Regeringen har lagt fast en inriktning för arbetet i sin strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism. Där framgår att fokus ligger på fyra områden: att förebygga dessa fenomen, att förhindra terroristattentat och andra ideologiskt motiverade brott, att skydda människor och samhällets funktioner samt att hantera situationen under och efter ett attentat. Hela samhällets kraft behövs i detta arbete, och samverkan mellan myndigheter på alla nivåer, civilsamhälle, trossamfund och aktörer inom privat sektor är en förutsättning för framgång.

8.2.4 Parallella samhällsstrukturer

Framväxten av parallella samhällsstrukturer ska motverkas

Regeringen kommer att fortsätta vidta åtgärder för att motverka framväxten av parallella samhällsstrukturer i Sverige. Bekämpandet av den organiserade brottsligheten och den kriminella ekonomin samt ordning och reda i migrationspolitiken är viktiga led i detta, men det kommer också att vidtas ytterligare åtgärder för att motverka olika former av antidemokratisk verksamhet som motarbetar demokratin och det öppna samhället. Kontrollmekanismerna för utbetalning av statsbidrag till civilsamhället kommer att stärkas. Ett förbud mot utländsk finansiering av trossamfund och andra organisationer på civilsamhällets område med kopplingar till islamism och extremism ska ses över. Organisationer som sprider antidemokratiska budskap såsom antisemitism och andra former av rasism eller hedersförtryck ska inte kunna få stöd med offentliga medel.

8.2.5 Förebyggande åtgärder

Breda förebyggande åtgärder ska vidtas för att stärka sammanhållningen i det svenska samhället

För att på längre sikt värna ett sammanhållet, öppet och demokratiskt Sverige vidtas åtgärder på en lång rad områden.

Mediesektorns och kulturlivets oberoende stärks och åtgärder vidtas för att skydda kulturarvet och främja förståelsen för informationslandskapets tekniska utveckling. Vetenskap och forskning ska stå fri från politisk styrning. Ett fortsatt främjande av respekten för alla människors lika värde, jämlikhet och jämställdhet är av stor vikt. Det civila samhällets organisationer och trossamfundet spelar här en viktig roll. För att uthålligt reducera den systemhotande organiserade brottsligheten är det centralt

med ett effektivt och kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete, som omfattar såväl breda förebyggande åtgärder som riktade insatser för riskgrupper och individer som begår brott. Hälso- och sjukvårdspolitiken, socialpolitiken, utbildningspolitiken, integrationen och arbetslinjen är viktiga komponenter i detta. Tidiga insatser, ett stärkt föräldraansvar och stöd till vårdnadshavare är avgörande i det förebyggande arbetet. Regeringen ger närmare inriktning för det sociala brottsförebyggande arbetet i strategin Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet.

Hela utbildningssektorn, från förskola till högskola, är av fundamental vikt för att barn, unga och vuxna ska sluta upp kring och aktivt arbeta för de demokratiska värderingar vi i Sverige värnar om. En väl fungerande utbildningssektor är en viktig faktor för att befolkningen ska ha en hög utbildningsnivå och kunna ta till sig av samhällsinformation, liksom att kunna bedöma vilken typ av information som är falsk. En väl utbildad befolkning skapar ett kraftfullt motstånd mot påverkansförsök och desinformation, vilket också stärker det demokratiska samtalet.

8.3 Område 3: Ett motstånds- och konkurrenskraftigt Sverige

Målbild 2030

- Det svenska samhället har motståndskraft mot alla typer av samhällsstörningar, i kris och i krig.
- Effektiva ledningsstrukturer med tydliga mandat och ett utvecklat tvärsektorielt samarbete gör att vi har god förmåga att hantera hot mot våra nationella säkerhetsintressen.
- Sverige kan på ett effektivt sätt ta emot stöd från och lämna stöd till andra EU- och Nato-länder för att hantera samhällsstörningar och lösa andra uppgifter i det civila försvaret.
- Den samlade lägesuppfattningen på nationell nivå medger att hot och risker av större omfattning tidigt och snabbt kan identifieras och hanteras.
- Samhällsviktig verksamhet är i tillräcklig omfattning skyddad och robust.
- Genom klimatanpassning är Sverige motståndskraftigt mot klimatförändringar.
- Den svenska ekonomin och svenskt näringslivs produktionsförmåga fortsätter att leverera välbefinnande och Sveriges ekonomiska säkerhet är stärkt.
- Näringslivet, understött av grund- och gymnasieskola, högre utbildning och forskning av hög kvalitet, är fortsatt dynamiskt, innovativt och internationellt konkurrenskraftigt.

Samhällets motståndskraft är ett brett begrepp som handlar om förberedelser för de många typer av störningar som kan drabba ett modernt samhälle. Motståndskraft förutsätter att samhället har förmåga att stå emot

störningarna när de inträffar, och sedan snabbt återhämta sig. Motståndskraft är viktigt såväl ur ett nationellt som ur EU- och Nato-perspektiv. Ju mer motståndskraftiga de individuella medlemsstaterna är, desto starkare blir unionen och alliansen. En ökad förmåga i det civila försvaret bidrar i stor utsträckning till att stärka krisberedskapen och att stärka alliansens samlade avskräckning.

De kritiska funktioner som, enligt Natos definition av civil beredskap, de allierade har åtagit sig att kunna upprätthålla är politiskt beslutsfattande och centrala ledningsfunktioner, viktiga samhällsfunktioner, och civilt stöd till militära operationer.

Befolkningens motståndskraft mot otillbörlig påverkan utgör en viktig del av ett starkt totalförsvar.

En fungerande sjukvård har avgörande betydelse för att värna befolkningens liv och hälsa, att stödja det militära försvarets förmåga att möta ett väpnat angrepp och att upprätthålla försvarsviljan.

Grunden för vår nationella säkerhet är den svenska ekonomin, som är helt beroende av finansiell stabilitet, en fungerande arbetsmarknad, konkurrenskraften hos vårt näringsliv, utbildning och forskning av hög kvalitet, regelbaserad global handel och en välfungerande inre marknad i EU. Sverige är, och ska fortsatt vara, en framstående kunskaps-, forsknings- och innovationsnation. Sverige ska ha en ändamålsenlig arbetskraftsinvandring som bidrar till Sveriges konkurrenskraft. Det stärker svenska företag och Sveriges gemensamma konkurrenskraft att ändamålsenlig kompetens kan rekryteras från andra EU-länder och från tredjeländ. Som ett av världens mest innovativa länder har vi goda förutsättningar att genom en aktiv politik för forskning och innovation dra nytta av kunskaps- och teknikutvecklingen för att upprätthålla och öka vårt välstånd.

8.3.1 Ledningsförmåga

Den nationella ledningsförmågan vid krissituationer ska stärkas

Regeringens uppgift är att väga samman och inrikta olika intressen genom strategisk samordning av statens olika förmågor. Vid extraordinära händelser kan det innebära att ansvar och resurser behöver omfördelas mellan myndigheter, så som exempelvis gjordes vid hanteringen av pandemin och andra kriser. Regeringen kommer att vidta ytterligare åtgärder dels för att säkerställa ledningsförmågan vid extraordinära händelser, dels för att hela det svenska förvaltningssystemet ska klara av att hantera kriser som påverkar flera samhällssektorer eller ett stort geografiskt område.

För att stärka den operativa ledningsförmågan i samhället vid krig och krigsfara och vid fredstida kriser har regeringen genomfört en reform av strukturen för civilt försvar och krisberedskap och bland annat infört tio beredskapssektorer med sektorsansvariga myndigheter. Regeringen avser att fortsätta utveckla detta system så att det i ökande grad används operativt vid kriser och för att hantera hybridhot.

Effektiv ledning kräver tydlighet om vem som har mandat och skyldighet att agera vid kris, något som i utvärderingar av hanteringen av tidigare kriser identifierats som ett problem. Regler, ansvar och principer,

till exempel ansvarsprincipen, ska utformas så att risken för passivitet undanröjs. Regeringen har tagit initiativ för att se över hur ansvarsprincipen fungerat vid kriser.

För att stärka förmågan att hantera allvarliga fredstida hot och kriser behövs en väl förberedd och övad författningsberedskap, motsvarande den för krigsfara och krig. Regeringen ser över möjligheterna att ta fram särskilda regleringar och mandat som ska kunna aktiveras vid allvarliga fredstida kriser.

Effektiv ledning på nationell nivå kräver en samlad, tvärssektoriell lägesuppfattning. Det behövs överblick både över hur en extraordinär händelse påverkar landet och vilken förmåga vi har att hantera dess konsekvenser. En sådan överblick förutsätter att alla aktörer i beredskapsstrukturen rapporterar i enlighet med de författningsstyrda strukturerna för rapportering och lägesbilder. De myndigheter som har ett särskilt ansvar för att förmedla och bedöma lägesinformation ska kunna lämna information tidigt för att uppnå nödvändig överblick på nationell nivå. En samlad lägesuppfattning förutsätter också information om allvarliga störningar i privata verksamheter som är av betydelse för nationell säkerhet.

En tvärssektoriell, samlad lägesuppfattning som bygger på lägesinformation från olika samhällsaktörer är också en förutsättning för att Sverige ska kunna hantera hybridhot. Underrättelse- och säkerhetstjänsternas förmåga är central. Det behövs nära dialog mellan de olika aktörerna, ett helhetsperspektiv på yttre och inre hot, och fokus på att omsätta underrättelser till agerande. Regeringen har tillsatt en utredning som ska lämna förslag på hur den samlade underrättelseförmågan kan stärkas.

Möjligheterna att använda ny teknik, till exempel AI, ska tillvaratas för att stärka analys och lägesuppfattning. Samtidigt ska förmågan att möta hot skapade av AI stärkas. I digitaliseringen av den offentliga förvaltningen ska samverkansförmåga och informationsdelning fortsatt stå i fokus.

8.3.2 Samhällsviktig verksamhet

Skyddet av samhällsviktig verksamhet ska stärkas

Samhällsviktiga verksamheter upprätthåller funktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden och säkerhet. Det kan exempelvis handla om kritisk infrastruktur för transporter, kommunikation och energi, eller försörjning av varor och tjänster såsom läkemedel, mat och vatten som är grundläggande för samhällets funktionalitet. Vårt samhälles motståndskraft är beroende av att bland annat dessa kan upprätthållas också under mycket svåra förhållanden. De aktörer som har ansvar för någon typ av samhällsviktig verksamhet behöver planera och agera därefter.

Inom ramen för stärkandet av det civila försvaret vidtar regeringen en mängd åtgärder som också kommer att innebära att samhällsviktiga verksamheter blir mer motståndskraftiga mot allvarliga störningar i fredstid. Även inom EU-samarbetet pågår arbete med att stärka

motståndskraften i samhällsviktig verksamhet, bland annat genom att cybersäkerhetskrav ställs på utförare av samhällsviktig verksamhet.

Stora delar av de verksamheter, resurser och kompetenser som krävs för att upprätthålla samhällets funktionalitet finns utanför den offentliga sektorn. Det offentliga Sverige ska därför stärka sitt samarbete med civilsamhället och trossamfunden, näringslivet och arbetsmarknadens parter i frågor som rör nationell säkerhet. Samarbetet måste utgå från förståelse och respekt för att offentlig verksamhet, näringsliv och civilsamhälle har olika drivkrafter, roller och ansvar. Statens roll är att sätta tydliga ramar och mål, skapa incitament och skapa långsiktiga planeringsförutsättningar. Det offentliga ställer tydliga säkerhetskrav på de aktörer som utövar samhällsviktig verksamhet.

Klimatanpassning är central för att skydda människors liv, egendom, samhällets funktion, infrastruktur och ekonomiska intressen. En omställning till fossilfrihet i Sverige och globalt, inklusive för att minska beroendet av exportörer av fossila bränslen, ligger i Sveriges intresse. Klimatanpassning kräver tekniska och fysiska åtgärder i samhället, men också bättre kunskap om klimatförändringarna och deras effekter, nya arbetssätt samt ett förtydligande av ansvarsfördelning och mandat inom klimatanpassningsarbetet. Regeringen avser att i arbetet med krisberedskap anlägga ett klimatanpassningsperspektiv och verka för samordning och stärkande av arbetet med klimatanpassning och katastrofriskreducering både nationellt och internationellt. Arbetet kommer särskilt att beakta behov kopplade till försörjningsberedskap, såsom att upprätthålla vår svenska livsmedelsproduktion, vattenförsörjning och samordnad vattenförvaltning, liksom en god samhällsplanering, ett effektivt smittskydd, beredskap för extrema skyfall, vattenbrist och torka samt en robust infrastruktur för energiförsörjning, sjukvård, telekommunikationer och transporter. Utbrott av smittsamma djursjukdomar som kan påverka tillgången till livsmedel och vår försörjningsförmåga måste förebyggas. Läkemedel, både till djur och människor, måste finnas tillgängliga i tillräckliga mängder för att klara en plötslig kris. Den svenska internationella klimatpolitiken kommer att utvecklas.

8.3.3 Försörjningsberedskap

Försörjningen av kritiska varor och tjänster ska tryggas

Sveriges motståndskraft, såväl under kris som under höjd beredskap och ytterst krig, förutsätter att försörjningen av kritiska varor och tjänster kan upprätthållas. Näringspolitiken är av grundläggande betydelse för det civila försvaret och för att stärka robustheten i de viktigaste värdekedjorna, samt för att minska oönskad riskexponering och oönskade strategiska beroenden, i synnerhet i relation till auktoritära stater. Förutsättningarna för att snabbt kunna ställa om försörjningsstrukturen för kritiska insatsvaror ska stärkas. Försörjningen behöver omfatta inhemsk produktionsförmåga, lagerhållning, en väldiversifierad import som sprider risker över länder och världsdelar och en fördjupad inre marknad. Detta är ett arbete som regeringen och myndigheterna bedriver nationellt och inom EU, i nära samverkan med berörda samhällsaktörer, särskilt näringslivet.

Säker tillgång till kritiska råvaror och insatsvaror är av avgörande betydelse för samhällets funktionalitet. Den säkerhetspolitiska betydelsen av att ha tillgång till bland annat kritiska och strategiska metaller och mineral kommer att öka. Det innebär att även Sveriges tillgångar av bland annat metaller, mineral samt en långsiktigt ökad tillgång till hållbar skoglig biomassa är av betydelse för vår nationella säkerhet. Det är viktigt att tillståndsprocesser är utformade så att de medger effektivt utnyttjande av dessa tillgångar med hänsyn tagen till klimat och miljö.

8.3.4 Ekonomisk säkerhet

Sveriges ekonomiska säkerhet ska stärkas

Det svenska näringslivet, och därmed vårt samhälles funktionalitet och välbefinnande, är beroende av tillgång till globala marknader samt försörjnings- och värdekedjor. Näringslivet har starkt gynnats av de senaste decenniernas utveckling mot ökad globalisering. Sveriges konkurrenskraft och ekonomiska säkerhet främjas av att nödvändig kompetens kan rekryteras från andra EU-länder och tredjeländ. Sammantaget innebär detta att det är ett strategiskt svenskt intresse att den pågående reverseringen av globaliseringen kan begränsas och frihandel och svenska företags marknadstillträde värnas.

En global utveckling där ekonomiska medel används i politiska syften, stater i ökande utsträckning ser tekniskt kunnande som en strategisk tillgång, och där tillgång till innovationer, värdekedjor och marknadstillträden begränsas ställer emellertid krav på att också Sverige vidtar åtgärder för att värna vår ekonomiska säkerhet. Utan dessa kan vi inte säkra vårt framtida välbefinnande och skapa de resurser som krävs för att utveckla vårt samhälle och stärka vår nationella säkerhet.

Vi måste värna våra strategiska tillgångar i form av ett utbildningssystem av hög kvalitet, fri och excellent forskning, ett starkt och attraktivt innovationssystem, ett diversifierat näringsliv och förmåga att attrahera såväl strategiska utländska direktinvesteringar som kvalificerad arbetskraft inom och utom landet. Vi måste också göra de satsningar som krävs för att upprätthålla vår egen långsiktiga konkurrenskraft. Detta ska göras på ett sådant sätt att negativa effekter på det multilaterala regelverket, EU:s inre marknad och den fria rörligheten undviks.

Samarbetet inom EU och Nato är centralt för att vi ska kunna stärka vår ekonomiska säkerhet. Vi behöver också utveckla vårt bilaterala samarbete med likasinnade länder, bland annat för att stärka vår förståelse för hur ekonomiska påtryckningsmedel används för säkerhetspolitiska syften och hur detta kan motverkas. Ett nationellt strategiskt ramverk för ekonomisk säkerhet kommer att utvecklas och dialogen mellan stat, näringsliv och universitet och högskolor ska fördjupas. En ökad medvetenhet om underrättelsehot och om riskerna med icke-önskade investeringar, uppköp och olovlig tekniköverföring är ett viktigt instrument för att stärka den ekonomiska säkerheten.

Internationellt forskningssamarbete är avgörande för att kunna bedriva excellent forskning och innovation. Öppenhet och samarbete riskerar dock att utnyttjas av främmande makt och andra aktörer på ett otillbörligt sätt.

Forsknings säkerheten behöver därför stärkas, bland annat genom ökad kunskap och medvetenhet om risker med internationellt samarbete. Det behövs också ökad förmåga att bedöma och hantera dessa risker.

8.3.5 Konkurrenskraft

Sveriges konkurrenskraft ska stärkas

Grunden för vår framtida konkurrenskraft är ett skolsystem som rustar barn och unga med nödvändiga kunskaper och förmågor. En stark konkurrenskraft förutsätter utbildning, forskning och innovation av hög kvalitet, särskilt inom banbrytande teknik. Det behövs ett närmare samarbete mellan näringslivet och myndigheter för att identifiera, utveckla och operationalisera satsningar på teknik av betydelse för den nationella säkerheten. Synergierna mellan de civila och försvarsinriktade forsknings- och innovationssystemen ska tillvaratas.

Svenska aktörers ledarskap inom strategiskt viktiga teknikområden där Sverige har goda förutsättningar behöver främjas. Finansiering av forskning och utveckling utgör den grund på vilken Sveriges innovations- och konkurrenskraft skapas. Därtill behöver regeringen och dess myndigheter, enskilt och gemensamt, ha förmåga att möjliggöra innovation och ny teknik i näringsliv och samhälle genom att säkerställa relevanta regelverk och tillämpningen av dessa.

Statens främjande av ekosystemet för innovation stärker Sveriges ekonomiska säkerhet och bidrar till att stärka Sveriges position som säkerhetspolitisk samarbetspartner. Regeringen kommer att verka för ett stärkt transatlantiskt ekonomiskt samarbete och forskningssamarbete.

Konkurrenskraften värnas också genom EU-samarbetet. Livskraftiga företag, en fördjupad inre marknad, handel och innovationer stärker EU:s resursbas och därmed dess förutsättningar för ökade investeringar i säkerhet och geopolitiskt inflytande. Sverige verkar för att skyddet av strategiska intressen inom EU sker på ett sätt som undviker negativa effekter på den inre marknaden.

9 Genomförande och uppföljning

Den nationella säkerhetsstrategin ger inriktning för regeringens arbete med frågor av betydelse för Sveriges nationella säkerhet. Strategin kommer att omsättas i konkret handling inom ramen för regeringens ordinarie arbete, bland annat i propositioner till riksdagen, genom styrning av myndigheter och andra regeringsbeslut. Mer detaljerade anvisningar för genomförandet av denna nationella säkerhetsstrategi ges också i regeringens strategier för specifika områden.

På regeringens uppdrag ansvarar den nationella säkerhetsrådgivaren för uppföljning av den nationella säkerhetsstrategin. Löpande uppföljning kommer att ske i det nationella säkerhetsrådet. Genomförandet av strategin kommer också att redovisas i särskilda rapporter och regelbundet följas upp.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 juli 2024

Närvarande: statsrådet Billström, ordförande, och statsråden Waltersson Grönvall, Strömmer, Roswall, Slottnér, Wykman, Liljestränd, Bohlin, Carlson

Föredragande: statsrådet Billström

Regeringen beslutar skrivelse Nationell säkerhetsstrategi